

Coğrafyanın Tarihsel Seyri

Bir bilim dalını tanımak için onun kökenini, anlamını, tarihsel seyrini, toplumsal hayattaki yerini ve bu bilime katkı sağlamış önemli bilim insanlarını bilmek gerekir. **Coğrafyanın Gelişmesine Katkıda Bulunan Bilim Adamlarını** yaşadıkları çağlara göre sizler için derledik. iyi çalışmalar.

İLK ÇAĞ'DA COĞRAFYA	
TALES	Coğrafi görüş olarak dünyanın şekli hakkında bir teori ortaya atmıştır.
ISAAC NEWTON	Dünya ile bütün nesnelere arasında, onları birbirine çeken bir güç olduğunu, Dünya'nın tüm nesnelere yer çekimi gücüyle kendine çektiğini buldu. Çalışmalarını 1687'de Doğa Felsefesinin Matematik İlkeleri (Principia) adıyla yayımladı.
HEREDOTOS	Tarihin babası olarak kabul edilen Herodotus, aynı zamanda coğrafya biliminin gelişmesinde önemli katkılarda bulunmuştur.
ERATOSTENES	Coğrafya ismini ilk kullanan kişi olduğu için coğrafya ilminin adı ilk koyan kişi olarak bilinir. Dünyanın ekvator üzerinde çevre uzunluğunu ve bir derecelik meridyen yayını hesaplamıştır.
AMASYALI STRABON	Dünyanın ilk coğrafyacısı olarak kabul edilmektedir. Ünlü eseri Geographika "Coğrafya" seyahat gözlemlerini ve dünyanın coğrafi yapısına ilişkin düşüncelerini içermektedir.
BATLAMYUS	Roma imparatorluğu devrinde dünyayı en gerçekçi bir şekilde tasvir etmiş coğrafyacı olarak bilinir.
KEPLER	Güneş Sistemi için yeni bir model geliştirdi.
EKATUS	Yeryüzünün Tanımı veya Dünyanın etrafında yolculuk (Periegesis veya Periodos Ges) adlı eseri vardır.
ARİSTO/ARİSTOTELES	Dünyanın yuvarlak olduğu görüşünü rasyonel olarak ortaya koyan ilk bilim adamıdır. Bu düşünceye ay tutulması sırasında dünyanın ay üzerine düşen gölgesinin dairesel olduğu varsayımından yola çıkarak ulaşmıştır.
KSENEFON	Eseri: Anabasis (Onbinlerin Dönüşü) Çizdiği harita M.Ö. 5. yüzyılın en detaylı haritası olarak kabul edilmektedir.
İZNİK'LI (NİCEA) HIPPARCHUS	Güneş ve Ayın Dünya'ya olan uzaklığını hesaplamıştır. Enlem ve boylam daireleriyle, Dünya'daki herhangi bir noktanın konumunu belirtme yöntemini bulmuştur. Geliştirdiği trigonometri yöntemleriyle birçok yıldızın konumunu belirledi.
ANAKSİMENES	Güneş ve ay ile diğer yıldızlar arasında ilk kez olarak bir ayırımı yapmış, güneşin kendi ışığına sahip olduğu yerde, ay da dahil olmak üzere, diğer gök cisimlerinin güneşin ışığını yansıttığını söylerken, güneş ve ay tutulmalarına ilişkin olarak da doğru bir açıklama getirmiştir.
ANAKSİMENDROS	Anaksimandros karalar ile okyanus sınırını çizen ilk insandı. Düzenli ve anlaşılır bir evreni ifade etmek için ilk defa kozmos sözcüğünü kullanmıştır.

ORTA ÇAĞ'DA COĞRAFYA

İDRİSİ	En önemli eseri Libro del Re Ruggiero (Kral Ruggiero'nun Kitabı) adlı eseridir. Orta ağ'da Müslüman coğrafyacıların ürettikleri coğrafî bilgi birikimini, Kitâb-ür-Rüşandi (Roger'in Kitabı adı da verilir.) isimli eseriyle Batı'ya taşımıştır.
GALİLEİ	Astronomi gözlemlerinde kullanılabilecek ilk teleskopları yaptı. Astronomi alanındaki bulgularını Sidereus Nuncius (yıldızların habercisi)
MARCO POLO	Gezilerine yönelik gözlemlerini bir eser halinde toplamıştır. Bu eser Avrupalıları coğrafî keşiflere özendirmiştir.
COPERNİCUS	Teleskopu kullanarak gezegen ve yıldızları inceleyen ilk bilim adamıdır. İncelemeleri sonucunda ayın üzerindeki kraterleri, güneş lekelerini, gezegenlerin güneş çevresinde hareket ettiğini ortaya koymuştur.
MESUDİ	Arap tarihçi, coğrafyacı ve gezgin. "Arapların Herodotu" olarak da tanınan el-Mesûdî dünya tarihini konu eden eseri Murûc ez-Zehab ve Ma'âdin el-Cevâhir ("Altın Bozkırlar ve Cevher Madenleri") ile tanınır. Bu eseriyle birlikte tarih ile coğrafyayı geniş çaplı ve ayrıntılı bir biçimde birleştiren ve aynı eserde sunan ilk Arap olmuştur. Irak başta olmak üzere, Orta Doğu'da Arabistan, Mısır, Suriye, İran, Ermenistan, Azerbaycan ve Hazar Denizi çevresindeki diğer bölgeleri gezmiş, ek olarak Hindistan, Sri Lanka ve Çin'e seyahat etmiştir. Bu ülkelerin yanı sıra Hint Okyanusu, Akdeniz, Kızıl Deniz ve Hazar Denizi'nde yelken açmıştır. Hayatının büyük bir bölümünü seyahate harcayan el-Mesûdî, 956 yılı Eylül ayında Mısır, Kahire'de vefat etmiştir. Her ne kadar İslam dininden coğrafyaya kadar pek çok konuda eser vermiş olsa da eserlerinin birçoğu bugüne ulaşmamıştır.
İBN BATUTA	Yaptığı gezileri "İbn Batuta Seyahatnamesi" adlı eserinde toplamıştır.
İBN HALDUN	En önemli eseri Kitap El-İbar (İbret Verici Kitap)'dır.
BİRUNİ	Güneşin ve gezegenlerin eğimleri üzerinde durmuştur. Dünya ekseninin eğikliğini 23° 27' bularak gerçek değerine (23° 26,7') çok yakın bir sayı bulmuştur. Dünyanın çapını da ilk olarak Biruni gerçeğe çok yakın bir değer olan R=6425,7 km olarak bulmuştur.(Gerçek değer 6376 km dir). Jeodeziyle ilgili temel bilgiler verdiği için bu bilimin kurucusu sayılmaktadır.

YENİ ÇAĞ ve YAKIN ÇAĞ'DA COĞRAFYA

MERCATOR	Kendi adını taşıyan bir izdüşüm sistemi geliştirmiştir.
İBNİ SİNA	Kitabbüş Şifa adlı kitabında coğrafyayla ilgili bilgilere de yer vermiştir.
SEYDİ ALİ REİS	En önemli iki eseri :Muhît ve Mir'âtu'l-Memâlik
ALİ MACAR REİS	7 haritadan oluşan bir dünya haritası çizdi.
KÂTİP ÇELEBİ	Cihannüma
EVLİYA ÇELEBİ	Evliya Çelebi, 1611 – 1682 yılları arasında yaşamış ünlü bir seyyahtır. Evliya Çelebi, Seyahatname adlı eserinde gezip gördüğu yerlerin sosyal ve ekonomik durumunu, ilgi çekici özellikleriyle dile getirmiştir.

BİRÜNİ	Eseri; El-Kanun El-Maksudi dir. Dünyanın yarıçapını 6.425,7 km. olarak hesaplamıştır(Gerçeği : 6.376 km.). Dünyanın çevresini 42.516 km olarak hesaplamıştır(Gerçeği : 40.076km).
KAŞGARLI MAHMUD	Kaşgarlı Mahmud tarafından hazırlanan Dîvânu Lugâti't-Türk adlı eser, aslında bir dil sözlüğüdür. Bununla birlikte Orta Asya'nın coğrafi özellikleri ile ilgili zengin bilgiler içerdiği için önemli bir coğrafi araştırma kaynağı olarak da kabul edilebilir. Ayrıca bu kitaptaki Dünya Dil Haritası eşine az rastlanan bir harita özelliğindedir.
PİRİ REİS	Eseri: KİTAB-I BAHRİYE Dünya haritası ve Kuzey Amerika haritasının çizimlerindeki isabet ve projeksiyon sistemindeki mükemmellik, tüm dünyada büyük hayranlık ve hayret uyandırmaktadır.
ALİ KUŞÇU	İstanbul'un enlem ve boylamını ölçerek güneş saatleri yapmıştır. Astronomi ve matematik konusunda iki önemli eseri vardır. İki eseri vardır: FETHİYE: Astronomi kitabıdır. Otlukbeli Savaşından sonra Fatih'e sunulmuştur. Diğer eseri "Muhammediye" adını verdiği matematik kitabıdır.
İBN HURDAZBİH	Batlamyus'tan gelen bilgileri de göz önüne alarak "el-Mesalik ve'l-Memalik(Yollar ve Ülkeler)" isimli eserini yazmış, orijinal tarzda ilk coğrafi eseri telif eden kişidir.
CARL RİTTER	Beşeri coğrafyanın kurucusu olarak kabul edilmektedir. Eseri: Coğrafya İlminde Tarihi Esaslar
JAMES COOK	Bilimsel gezilerde en önemli kişidir.
ALFRED WEGENER	Kıtaların kayması kuramını ilk kez ortaya attı. Eseri: Kıtaların ve Okyanusların Oluşumu
FRİEDRİCH RATZEL	Eseri: Beşerî Coğrafya (Antropocoğrafya) Eseri: Politik Coğrafya – Devletler, Münakalât ve Harp Coğrafyası'' Siyasî Coğrafya akımının kurucusu olarak kabul edilir.
ALEXANDER VON HUMBOLT	Fiziksel Coğrafya'nın, Biyocoğrafya'nın Klimatoloji'nin, Okyanus biliminin kurucusu Güney Amerika'nın batı kıyısı'ndaki Humboldt akıntısı (Peru akıntısı) onun adını taşımaktadır. Eseri: Kosmos Fiziki coğrafya açısından katkıları şu şekilde sıralanabilir: 1.Coğrafi çalışmalarda gezi-gözlem ilkesini ortaya koymuştur. 2.Coğrafya araştırmalarında temel prensipler olan ilişki, dağılım ve sebep-sonuç ilkelerini ortaya koymuştur. 3.İzoterm (eş sıcaklık eğrisi), izohips (eş yükselti eğrisi), izobat (eş derinlik eğrisi), profil ve kesit gibi yardımcı görsel materyalleri kazandırmıştır.
Besim DARKOT	Cumhuriyet döneminin ilk büyük coğrafyacılarından biridir. Türkiye'de çağdaş coğrafyanın gelişmesine katkıda bulunmuştur. Darkot, çeşitli öğretim kademeleri için birçok ders kitabı hazırlamıştır. Ayrıca çeşitli ölçeklerde Türkiye duvar haritaları ve iki İtalyan coğrafyacıyla birlikte hazırladığı Resimli Modern Atlas çalışması vardır. Nüfus hareketleri, kentleşme, kentlerin tarihsel coğrafyası, iktisadi coğrafya, iklim bilgisi ve haritacılık alanlarındaki çalışmalarıyla Türkiye'de çağdaş coğrafyanın gelişmesine önemli katkısı olmuştur.

İBRAHİM HAKKI AKYOL	Türkiye’de çağdaş coğrafyacılığın kurucu öncülerinden biridir. Türkiye’nin çeşitli yörelerinde ilk jeomorfolojik ve klimatoloji (iklimbilim) araştırmalarını başlattı. Türk Coğrafya Kurumu’nun kurucu üyeleri arasında yer aldı.
FAİK SABRİ DURAN	12 Mart 1942’de Türk Coğrafya Kurumu’nun Genel Merkez Heyeti üyeliğine seçildi. Her derecedeki okullar için yazdığı coğrafya ders kitaplarından, atlaslardan, okul haritalarından başka, telif ve tercüme, birçok eseri vardır. Son eseri olan «Kâşifler Alemi» basılırken öldüğünden, bu kitap ölümünden sonra tamamlanmıştır.
REŞAT İZBIRAK	Cumhuriyet Döneminin ilk büyük coğrafyacılarından ve Modern Coğrafyanın kurucularından biridir
Prof. Dr. OĞUZ EROL	Jeomorfoloji, Kuvaterner Jeolojisi, Klimatoloji, Hidroloji, Deniz Bilimleri, Çevre Bilimleri, Jeoarkeoloji, Fiziki Coğrafya, Jeoloji, Bilgisayar bilimlerine ilgi duyan Prof. Dr. Oğuz EROL’un bu alanlarda yayın ve çalışmaları bulunmaktadır.
Prof. Dr. HAYATİ DOĞANAY	46 yıllık meslek hayatı, bir başka ifadeyle 46 yıllık eğitim ve öğretim emektarlığı bulunmaktadır. Bu süre içerisinde gerek öğretmenlik mesleğine ve gerekse akademik camiaya pek çok öğrenci kazandırmasının yanı sıra; birçok bilimsel yayına da imza atmıştır.
Prof. Dr. Sırrı ERİNÇ	Coğrafyanın hem fiziki hem de sosyal kanatlarında önemli eserler vermiş olan Erinç, 50’li yılların sonuna doğru araştırma yayınlarının yanına üniversite ders kitaplarını da katmaya başlamıştır. Dört baskı yapan iki ciltlik Jeomorfoloji, üç baskı yapan Klimatoloji ve Metodları, Vejetasyon Coğrafyası, Ekoloji bunların en önemlilerinden olup en üst uluslararası standartlarda yazılmış eserlerdir. Bunlardan Jeomorfoloji, yetmişli yılların sonuna kadar tüm dünyada rakipsizdi. Coğrafyamızın belleği, modern yer bilimlerinin öncüsüydü. Sırrı Erinç’in ölümüyle Türkiye coğrafya hocasını yitirdi.
Ord. Prof. AHMET HULUSİ ARDEL	Ahmet Hulusi Ardel 1902 yılında İstanbul’da doğdu. 13 Ekim 1978 yılında vefat etmiştir. Umumi Coğrafya Dersleri adını verdiği koleksiyonun ilk cildini, 1940 da yayınlanan Klimatoloji meydana getirir. Eser, Türkiye’de klimatoloji konusunda yayınlanan ilk üniversite ders kitabıdır ve içerisinde Türkiye İklimi ilgili hususları da içermektedir. Ahmet Ardel’in kitaplarını 1968’de 1.baskısı, 1971’de de 2. baskısı yapılan ‘Jeomorfolojinin Prensipleri izlemiştir. Ardel’in öne çıkan iki özelliği bulunmaktadır. Bunlardan biri, hoca ve müellif olarak kendini daima yenilemesini bilmiş olması, sürekli bir gelişme göstermesi ve her yeni eserinin veya her yeni baskının öncekilerden daha iyi olmasıdır. İkinci özelliği de tekelci olmayışı yani bilgisini paylaşmasıdır. Ahmet Ardel’in Türk Coğrafyasının sesini yurt dışında da duyurabilmeyi başarmış ilk bilim insanlarımızdan biri olmasıdır. Ardel, 1938 Amsterdam ve 1965 Varşova Uluslararası Coğrafya Kongrelerine, INQUA’nın 5. ve 6. Uluslararası toplantılarına ve Commision international pour l’exploration scientifique de la Mediterranee’nin 1966’daki çalışmalarına tebliğler vermek suretiyle katılmıştır. Ahmet Ardel sadece Umumi Coğrafya Kürsüsünü değil, İbrahim Hakkı Akyol’un vefatından sonra bir süre Fiziki Coğrafya Kürsüsü yönetmiş, her iki kürsü elemanlarının yetişmeleri için çaba harcamıştır.

